

'Un keuje vur de kerk'. De wederopbouw van de St. Bavo na 1944.

De St. Bavo in het najaar van 1944.

Een eerste granaatinslag op 14 oktober 1944, één dag na de evacuatie van Angeren door de Duitsers, luidt de verwoesting in van beide Angerense kerken. De torenspits van de Nederlands Hervormde kerk ligt bijna op de Molenstraat en van de oude St. Bavo is ook alleen een ruïne over: de toren en het dak zijn compleet weggeschoten, als de inwoners vanaf april /mei 1945, na lang wachten en in grote onzekerheid over de toestand van hun eigen bezittingen, weer terugkeren.

Ook de dagelijkse religieuze plichten moeten volgens de dan geldende normen weer worden vervuld. Men heeft een noodkerk nodig. Eerst wordt korte tijd de bovenzaal van café Derksen in de Molenstraat daarvoor gebruikt; later wordt de feestzaal van de Pippel iets verderop als een toch iets meer geschikte gelegenheid daarvoor gezien. Er worden extra ramen ingezet door de fa. Wannet en kerkbanken geleend van de pastoor van Doornenburg.

Van de brandweer in Huissen komt een eveneens geleende sirene, die de taak van de kerkklokken voorlopig moet overnemen: deze loeit een half uur voor de diensten en iedere dag om 12 uur. De klokken van de oude kerk zijn immers door de Duitsers meegenomen. Het kerkbestuur van de St. Bavo met pastoor Sips als voorzitter huurt de feestzaal van de Pippel voor f 50,- per week. Een heel bedrag voor die tijd, gesteld dat een gemiddeld gezin toen van een tientje in de week kon rondkomen. Er ontstaat dan ook een meningsverschil over de hoogte van de huur.

Mis in de Pippel.

Onderhandelingen over een huurverlaging hebben voorlopig geen resultaat, maar nadat Kerkbestuur op advies van het aartsbisdom de hulp inroept van het *Prijzenbureau Voor Onroerende Zaken*, dat door de overheid is ingesteld om in de wederopbouwfase van ons land ongewenste prijsverhogingen te voorkomen, wordt in 1949 gemeld dat die huur ongeveer 60 % te hoog is. Uiteindelijk worden huurder en verhuurder na enig gebakkelei het in 1951 met elkaar eens voor een bedrag van f. 38,80 per week. Per november 1951 wordt de huur echter al opgezegd, omdat de nieuwe kerk dan klaar is.

De pastoor komt voorlopig in een door aannemer H. Reijmers provisorisch gerepareerde "noodpastorie".

De oorlogsschade aan inventaris en gebouwen wordt gedeclareerd bij een landelijke Schade Enquête Commissie. Ook daar zijn er moeilijkheden, als blijkt dat de inspecteur van deze commissie, de nieuwe pastoor H.C.J. Alink verplicht de diensten van een met hem meegekomen taxateur uit Nijmegen te aanvaarden. Later blijkt, bij navragen door de pastoor, dat dit onterecht is. Hij heeft dan nog heel wat moeite, om de aanhoudende

aanmaningen tot betaling van deze taxateur met argumenten te weerleggen, maar slaagt daar - met steun van het aartsbisdom -uiteindelijk in 1949 in.

Ondertussen zijn er al plannen voor de bouw van een nieuwe kerk. Op 23 januari 1949 wordt in de notulen van het kerkbestuur gemeld dat "goedkeuring wordt gegeven aan de benoeming van ir. N. van der Laan [...] tot architect."

Nico van der Laan is samen met zijn broer Dom Hans van der Laan (die behalve architect, ook Dominicaan is), dé drijvende kracht achter *De Bossche School*, een vernieuwende bouwkundige stroming, die een sobere stijl nastreeft en het verband tussen natuur en architectuur wil benadrukken. Dom Hans van der Laan had als bedenker van deze nieuwe manier van bouwen, ook zitting in de commissie van het aartsbisdom tot wederopbouw van de door de oorlog verwoeste kerken. Dat is waarschijnlijk de reden dat pastoor Alink samen met het kerkbestuur besluit, voor architect Nico van der Laan te kiezen. Eind oktober 1949 zijn hij en bisschoppelijk architect Starmans het eens over de grootte en de kosten van de nieuwe kerk en de pastorie. Begin 1950 worden de schetsen van de nieuwe kerk goed bevonden. Van der Laan komt in februari van dat jaar in een vergadering van het kerkbestuur overeen, dat de toren van de kerk niet vóór het gebouw, maar erin zal worden gebouwd.

De natuursteen voor altaren en vloeren wordt uit het Belgische Aywaille (provincie Luik) betrokken; op 12 oktober 1951 schrijft de leverancier van den Wildenberg nog dat de altaarstenen nog net op tijd over de grens zijn getransporteerd, want kort daarna is de grens met België gesloten. In verband met een devaluatie van de gulden en een stijging van de Belgische frank, adviseert hij pastoor Alink dus snel over de brug te komen met het geld, anders zou het hem meer gaan kosten.

Maar ook aan het bedrijfsleven in Angeren wordt werk gegund: o.a. het smeedijzeren torenkruis en het hek van de doopkapel worden door de fa. Bolder uit Angeren vervaardigd.

De bekostiging van het geheel, plus inventaris, zal moeten komen uit de vergoeding van de oorlogsschade, een gift van f.50.000,- en een lening van f.60.000,- van het aartsbisdom. Maar dat is nog niet voldoende: men vraagt via een landelijke advertentie in de Volkskrant extra geld ter leen aan particulieren, tegen een rente van 3%. Veel succes levert deze fondsenwerving overigens niet op, zodat men in april 1951 een extra aanvraag tot lening zal doen aan de Centrale van de Coöperatieve Boerenleenbank te Eindhoven.

hoofdaltaar St.Bavo in 1951.

Bij de rondvraag van de vergadering van het Kerkbestuur wordt verder het idee geopperd om voor de fondsenwerving onder de Angerenaren een fancy fair te houden, maar er is meer voorkeur voor een loterij. Al spoedig komt het bericht dat een inwoner daarvoor al een echte "Angerse keuje" heeft geschonken. Of er ook een auto verloot werd, zoals men wel zegt, vermelden de notulen van het Kerkbestuur niet. Voorts

probeert men de bouwkosten te drukken door een (gebruikte) kerkklok te kopen uit Haastrecht, via de bemiddeling van klokkengieterij Petit & Fritsen uit Aarle-Rixtel.

4 maart 1951: het leggen van de eerste steen.

Dankzij passen en meten (en extra giften, o.a. uit Delden) is de financiering uiteindelijk voor elkaar ge-komen. Op 4 augustus vond de aanbesteding plaats : ze werd gegund aan de fa. Bröring uit Apeldoorn voor de somma van f. 205.800,-

De eerste steenlegging had plaats op 4 maart 1951 door Mgr. G. Hartmann, president

van het Groot Semi-narie te Rijsbergen. Tenslotte werd op

25 oktober 1951 de kerk ingewijd door de toenmalige hulpbisschop en later aartsbisschop van Utrecht, Bernard Alfrink. Er was dus intussen stevig doorgebouwd!

Tevens werd op verzoek van oud-militairen het monument voor de gesneuvelden op de zijmuur van de nieuwe kerk geplaatst. De bouwvakkers schonken de Maria van Altijddurende Bijstand, die achterin de kerk hangt. De smyrnatapijten voor het altaar en de communiebanken, werden in twee maanden tijds door meisjes uit het dorp geknoopt.

Inwijding St. Bavo op 25 oktober 1952 door bisschop Alfrink.

Ook het uurwerk kwam er door extra giften van de parochianen, al wilde de gemeente Bemmelen geen subsidie geven voor de verlichting ervan, om dat de toren te laag en er te weinig verkeer was.

Het nieuwe kerkorgel van de fa. Pels uit Alkmaar werd op 27 april 1952 ingewijd en ingespeeld. Op 23 oktober 1952 werd tenslotte de nieuwe pastorie aanbesteed voor een bedrag van ruim f.41.000,-. De bouw ervan werd aanvankelijk opgedragen aan de fa. J. Vedder te Huissen, maar later overgedragen aan de fa. Nijhuis uit die plaats. De laatste hand aan de wederopbouwwerkzaamheden werd gelegd in 1955, toen de pastorietaanbouw, die tot dan toe nog steeds een soort naoorlogse puinstort was, in orde werd gebracht.

Chris van Asperen

Literatuur en bronnen:

- *Parochiegids St. Bavo*, p. 1- 41, zomer 1974 : in kerkarchief St. Bavo
- *Notulenboek 1918-1990* : in kerkarchief St. Bavo
- map "*Correspondentie en Rekeningen Noodkerk*": in kerkarchief St. Bavo
- map "*Archief*" : in kerkarchief St. Bavo
- <http://www.vanderlaanstichting.nl/>

Kaart als dankbetuiging aan de gevers .